

Lüganuse valla Varja tuulikupargi planeeringuala nr 2 detailplaneeringu (DP) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu Protokoll

Koht: Lüganuse Rahvamaja, Lüganuse tee 25, Lüganuse alevik

Aeg: 12.12.2024 kell 13:00-14:35

Osalejad: koos arendaja, ekspertide, planeerijate ja Lüganuse Vallavalitsuse esindajatega osales kohapeal 21 inimest (osalejate nimekiri Lisas 1).

Protokolli lisad:

Lisa 1. Osalejate nimekiri (AK)

Lisa 2. Avaliku arutelu ettekande väljatrükk

Avaliku arutelu käik:

Lüganuse Vallavalitsuse arengu- ja planeerimisteenistuse juht Anu Horn andis ülevaate arutelu päevakorrast ja kodukorrast ning tutvustas Lüganuse Vallavalitsuse esindajaid ja Hendrikson DGE esindajaid. Järgnes arendaja esindaja, Gregor Raudvere, arendajat ja projekti tutvustav ettekanne. Arendajaks on 2000. aastal loodud pereettevõtte Adepte Group OÜ koos Aquila Clean Energy'ga. Varja tuuleparki planeeritakse 32-38 kuni 300 m kõrgust tuulikut, nimivõimsusega 225MW a. Valmis on ehitatud liitumispunkt Püssi alajaamas. Tutvustati ka kasu kohalikele elanikele. Tutvustavale ettekandele järgnes Hendrikson DGE detailplaneeringu projektijuhi ja osakonna juhataja, Tarmo Zernant'i lühike ülevaate planeeringust. Keskkonnamõjude strateegilise hindamise (KSH) ekspert Anni Kurisman (edaspidi KSH ekspert) andis ülevaate KSH aruandest ja sellest mida see sisaldab. Järgnevalt tõi ta välja täpsemalt ala 2 puudutavad punktid. Lüganuse Vallavalitsuse planeerimisspetsialist, Liisa Maria Mihhailov, andis ülevaate väljapaneku ajal laekunud märkustest/ettepanekutest/arvamustest. Ettekannete sisu vastas ettekannete slaididele, milledega on võimalik tutvuda lisas 2.

Edasi andis Anu Horn (teenistuse juht) sõna kuulajatele.

Avalikul arutelul esitatud küsimused/ettepanekud:

Küsimus: R.S.: Mis moodi takistab kõrghaljastus müra? 35 aastat ei kaitse see kõrghaljastus mitte midagi. Pole mõtet kõrghaljastusest rääkida.

Vastus: Jaak Järvekülg (KSH juhtekspert): Selleks, et kõrghaljastus müra eest hakkaks kaitsma, selleks peab olema kümnete ja kümnete meetrite või 100 meetri ulatuses tihe ja kõrge mets. Lihtsalt hekk ei aita selle vastu. Kui küsimus on alajaamas, siis oli küsimus ju hoopis selles, et käesolev park ei lähe alajaama elamute lähemasse ossa. Alajaam ei ole seotud ainult pargiga. Seda me ei saa planeeringuga reguleerida. See on seal ja seda me muuta ei saa. Kas see alajaama müra on hetkel normatiividest üle, seda peaks eraldi protseduurina keegi mõõtma ja kui see on tuvastatav siis tuleks ehitada näiteks müratõkkesein. Aga see ei ole käesoleva planeeringuga seotud.

Küsimus jätkub: R.S: Kui palju see müratase 1 km kaugusel on?

Vastus: Jaak Järvekülg (KSH juhtekspert): Kui me räägime planeeritud tuulikute müra, siis seda loomulikult me oleme hinnanud. Tuulikute müra modelleerimise kaardid on KSH aruandes nähtavad. Rusikareegel selle pargi puhul, kus piirtasemed hakkavad olema, on seal 500 meetri ümber. Meil on kaks erinevat taset, sihttase ja piirtase. Sihttase on siis parem, mida võiks arvestada ja suurim lubatud on piirtase. Üks on 700 meetri peal ja teine kuskil 400 juures, aga see sõltub asukohast. Täpsed kaardid on aruandes olemas.

Küsimus jätkub: R.S.: 500 meetri kaugusel peaks arvestama tuuliku müraga? Arvestatud on tuuliku müraga, aga kas arvestatud on ka alajaama müraga? Kui müra on hetkel juba üle normpiiri? Kui tuulik ka juurde panna ja see ületab normpiiri, siis mis saab? Kas tuulik pannakse seisma?

Vastus: Jaak Järvekülg (KSH juhtekspert): Ühe meetmena on meil välja pakutud tuuliku võimalik seiskamine mingiks hetkeks. Aga täpselt saab seda välja arvutada siis, kui on täpselt teada mis tuulikutüübid tulevad ja kuhu nad täpselt ehitatakse.

Küsimus jätkub: R.S.: Kui tuulikud on vaja seisma panna, siis kas nende ehitamine tasub üldse ära?

Vastus: Jaak Järvekülg (KSH juhtekspert): Seda mina mõjuhindajana ei saa öelda, aga kui plaaniga edasi minnakse, siis järelikult tasub.

Küsimus jätkub: Kinnisvara hind läheb tuulikute pärast nulli. Laba käib üle pea.

Vastus: Jaak Järvekülg (KSH juhtekspert): Nulli ta kindlasti ei lähe. Teatud mõju kinnisvarale hindadele võib olla.

Vastus: Gregor Raudvere (arendaja esindaja): Lisan nii palju, et ühtegi positsiooni ei planeerita selliselt, et ületatakse müranorme. Ei planeerita selliseid positsioone, mis tuleks öösel seisata. Selleks me seda planeeringut teemegi, et saada teada sobivad asukohad vastavalt mõjuhindamisele. On palju välistavaid asjaolusid.

Küsimus: A. E.: Me räägime hetkel Varja tuulikute 1, 2 ja 3. Läbi on käinud ka 4, siis on Purtse tuulikud, VKG tuulikud, Enery Estonia tuulikud, Eveconi tuulikud. Ja need on kõik ühes reas. Mööda piiri 150 tuulikut. Kuhu teised oma tuulikuparke planeerivad?

Märkus: Arendaja esindaja, Gregor, näitab kaardil piirkonnad, kuhu teised arendajad tuulikuid planeerivad.

Küsimus jätkub: A.E: Me räägime kuuest erinevat alast?

Vastus: Gregor Raudvere (arendaja esindaja): Plaanid on arendajatel suured, aga see ei tähenda, et kõik need tuulikud tulevad.

Küsimus jätkub: A.E.: Kas olete pannud kaardile kõik tuulikud?

Vastus: Gregor Raudvere (arendaja esindaja): Planeeringud ei ole nii kaugel, et tuulikute positsioonid oleks paigas. See selgub siis, kui kõik hindamised on tehtud. Kõigepealt otsitaksegi asukohad, kuhu üldse võiks midagi panna. See on välistatud, et kõik need tuulikud, mida planeeritakse, lõpuks ka rajatakse, sest on palju välistavaid tegureid.

Liisa Maria Mihhailov (planeerimisspetsialist): Planeerimisel on rohkem tuulikuid, kui on reaalne lahendus. Hetkel ei ole neist veel ühtegi kehtestatud. Samuti ei ole planeeringu elluviimine kohustuslik.

Küsimus jätkub: A.E.: Kas ma saan õigesti aru, et kaardilt on 7 planeerigu ala veel puudu?

Vastus: Liisa Maria Mihhailov (planeerimisspetsialist): Jah, teiste alasid sellel kaardil ei ole. Hetkel on meil nende alade arutelu ja teistel aladel tulevad samamoodi arutelud, kui nad sellesse etappi jõuavad.

Küsimus jätkub: A.E.: Koosmõjudest ei ole midagi räägitud. Tahan öelda seda, et viisakas oleks näidata kõiki arendusi, sest me ei suuda järke pidada.

Vastus: Liisa Maria Mihhailov (planeerimisspetsialist): Lüganuse Valla kodulehelt saab minna geoportaali, kus on olemas tuuleenergeetikateemaline kaardirakendus, kus on kõik alad peale kantud. Koosmõjude hindamise kohta on tehtud arendajate poolt ka ettepanek, et koosmõjusid hinnata.

Küsimus: Ü. V.: Meie kinnistule on planeeritud teed. Nendega ma ei ole nõus. Kas otsite alternatiivseid variante? Ja ühe tuuliku labad ulatuvad ka Kähriku kinnistule.

Vastus: Liisa Maria Mihhailov (planeerimisspetsialist): Jah, kaalume erinevaid variante teede osas. Maakasutusõigused peavad olema ja kokkulepped peame saavutama.

Tarmo Zernant (planeeringu projektijuht): Kui kokkulepet ei ole, siis midagi üle kellegi maa ei tule.

Küsimus: A. S.: Igasuguseid lugusid on juba kuulda. Saarde tuulepargi juurest üks pere juba lahkub, sest seal ei ole võimalik elada. Me ei ole rääkinud infrahelist. Eestis puudub võimekus seda mõõta. See levib kümneid kilomeetreid.

Vastus: Jaak Järvekülg (KSH juhtekspert): Mõjuhindamise aruandes on mitu lehekülge sellel teemal kirjutatud. Oleme tutvunud nii palju kui võimalik erineva teaduskirjandusega ja uuringutega. Lühike kokkuvõte on see, et infraheli nendes võimsustes, mis tuulikute puhul on, see 500 m kaugusel inimesele enam tajutav ei ole. Teaduslikud uuringud ei tõesta, et seal kus müra ei kuule, et seal oleks infraheli tajutav. Kus on tagatud müra normid, seal on tagatud ka infraheli normid. Võite teaduskirjandust uskuda või mitte, aga nii see parima teadmise järgi on. Infraheli on see mida inimese kõrv ei suuda tajuda. Kuulmisspektris on nii, et madalam heli kostab kaugemale. Küsimus on selles, et vald saab teha otsuseid müranormide järgi. Keegi ei väida, et tuulikuid kaugemal, kui 500 meetrit, üldse kuulda ei ole. Normid ei taga seda, et tuulikuid üldse ei kuuleks. Me saame lähtuda normidest, aga häiring on laiem.

Küsimus: I. P.: Kas ei võiks reguleerida seda, kui palju üldse tohib ühte valda tuulikuid panna? Miks kõik tuulikud siia Ida-Virumaale tuuakse?

Vastus: Liisa Maria Mihhailov (planeeringutespetsialist): Planeeritakse mujale ka.

Gregor Raudvere (arendaja esindaja): Algatatakse palju planeeringuid ja inimestel tekib mulje, et neid kohe tuleb ka nii palju. Fakt on see, et tuulepargid konkureerivad kõrvuti tuule pärast aga ka valdade vahel võrkude suhtes. Sama on ka päikseparkide puhul.

Küsimus jätkub: I.P.: Palju seda energiat väiksel Eesti üldse vaja on?

Vastus: Gregor Raudvere (arendaja esindaja): Eesti probleem on see, et 30 aastat ei ole ühtegi tõsiseltvõetavat elektritootmist rajatud. Võrku ei ole kümneid aastaid investeeritud. Põlevkivielektrit doteeritakse otse riigieelarvest, et hoida elektri hind madalal.

Küsimus: H. P.: Olin Eesti põlevkivikontserni pearaamatupidaja. Meil oli pangas nii palju raha ja riik teenis väga palju dividende. Me saime ainuüksi pangas seisva raha pealt tookord intressitulu 12 miljonit krooni. Mis me siin räägime doteerimisest!

H. R.: Lugege riigikontrolli akte. Seal on kõik kirjas, palju otse doteeriti.

H. P.: See võib-olla oli teisel ajal. Aga olgu, see on teine jutt.

Küsimus: H. P.: Pöördun inimeste poole, kes teevad uuringuid. Kui me räägime müra, siis mul oleks hea meel, kui ma kuuleks müra, sest siis ma teaks, et kuskil on midagi. Aga antud juhul on minul see, et olen paljude asjade suhtes tundlik. Kui pandi Aidu tuulikud tööle, mille kohta on ka meie meedias läbi käinud, et 16 kilomeetri kaugusel oli sajakordselt ületatud seda infraheli. Tuulikute poolt tekitatud tsiviilraadiohäired. Selle uuringu on teinud kaitseministeerium. Minul on 3-4 km tuulikuteni. Ma ei saanud aru mis minuga toimus augustis ja septembris, sest miski asi tinistas kogu aeg. Kodust ära olles, Tallinnas, läheb olek paremaks. Täna tulin ka Tallinnast, sest ma ei saa kodus olla. Mul tinistab, ma olen ülitundlik, ma ei saa sinna midagi teha. Kui me päris põhjusteni hakkame jõudma, ja ka neid helisid uurima, siis me ei pea rääkima uutest planeeringutest vaid Aidu kinni panemisest. Ma tahaks kodus elada! Ma ei saa kodus olla.

Siit läheb edasi see, et kuidas omavahel need võnked on. Lõpuks on selles pörgukatlas kogu Kiviõli. Kõigepealt hakkate unustama, siis hakkab teil vererõhk jupsima. Arsti jaoks on normaalne mida see vererõhuaparaat näitab, aga minu jaoks ei ole. Ma tunnen kogu aeg, et midagi käib. Ma olen emigreeruja Lüganuse vallast. Mina olen esimene pääsuke, aga uskuge, et varsti hakkame me siin kõik otsi kokku tõmbama

Vastus: Jaak Järvekülg (KSH juhtekspert): Ma võin saalile selgituseks üritada vastata sellele, kui te viitasite allikale, mis rääkis, et raadiolained on mõjutatud. Need ei ole samad asjad. Kuuldav heli ei ole sama asi mis raadiolainete segajad. Masinad on teine asi, kui see müra, mida inimene suudab kuulda. Ärme neid segi aja. See ei ole ka infraheli. Aga muus osas, iga inimese maailmatunnetus ja tajud on subjektiivsed. Me ei saa hinnata asju, mis väljuvad teadvusest ja meditsiinist.

Küsimus: A. E.: Küsimus Hendrikson & Ko'le. Olid märgitud kultuurilised vääriselupaigad. Palju nendega arvestatud on ja palju neid kaardistatud on? Kui palju neid hävimisele läheb? Viikingite külad ja ohvipaigad? Kes uuringu tegi?

Vastus: Anni Kurisman (KSH ekspert): Selleks alusuuringut ei ole tehtud ja see lähtub olemasolevatest andmetest. Ja olemasolevate andmete põhjal nendele objektidele ei ole midagi peale planeeritud.

Jaak Järvekülg (KSH juhtekspert): Need mis on kaitse all ja mis on tunnistatud kultuuriväärtusteks, nendega oleme loomulikult arvestanud.

Küsimus jätkub: A. E.: On tehtud pühapaikade uuring Tartus Artes Terrae poolt. Kas seda on kasutatud?

Vastus: Anni Kurisman (KSH ekspert): Saame kontrollida, kas selle uuringuga on arvestatud.

Jaak Järvekülg (KSH juhtekspert): Meie meeskond oli suur, umbes 10 inimest, ja kõik ei ole täna siin kaasas. Kultuuriliste mõjude hindajat täna siin ei ole ja selle tõttu ei oska kohe öelda, kas seda uuringut on kasutatud. Aga hea meelega võtaks selle info, nii palju kui oskate öelda ja kontrolliks üle.

Küsimus: A. E.: Aga Aseri fosforiidimaardla. Mis aineid seal veel on? Kas need uuringud on tehtud? Maardlatega kattumine.

Vastus: Liisa Maria Mihhailov (planeerimisspetsialist): Jah, Maa-amet tõi need välja.

Küsimus: A. E.: Kui seal all kaevandatakse, siis kuidas vundamendi sügavusega on?

Vastus: Liisa Maria Mihhailov (planeerimisspetsialist): Aseri fosforiidimaardlas ei kaevandata.

See on lihtsalt nii õhuke kiht.

Küsimus: H. P.: Aga see puurauk Murru kinnistul, milleks see on? Et veetase ära solkida. Siin on õrnad veesooned. Ei taha uskuda, et siin kaevandust ei tule.

Küsimus: I. P.: Kas Keskkonnaametil on regulatsioon, kui palju tohib ühte valda või maa-alale toppida tuulikuid?

Vastus: Liisa Maria Mihhailov (planeerimisspetsialist): Ei ole sellist piirangut, aga mõjud peavad olema hinnatud ja normtasemed tagatud.

Küsimus: A. S.: Mis mõju avaldavad propellerid vihmapiilvedele? Kui ülevalt vett ei tule, siis saab all see otsa. Kui 300 meetri kõrguselt käivad labad läbi ja esimesed vihmapiilved on 500 meetri kõrgusel, siis mingi mõju peab ju olema.

Vastus: Jaak Järvekülg (KSH juhtekspert): Pean tunnistama, et ei ole näinud diskussiooni sellel teemal. Kui see oleks teema, siis oleks seda praktikas alati käsitletud. Gregor, kas sul on ette tulnud, et see oleks kuskil läbi käinud?

Gregor Raudvere (arendaja esindaja): Igasugune objekt mõjutab õhumasse, aga küsimus on millisel määral. Tuulik laseb endast õhu läbi.

Jaak Järvekülg (KSH juhtekspert): Meil on aruandes mikroklimaatiline lõik, aga seal, mida on täheldatud, on et tuuleparkide ümbruses maapeale temperatuur võib muutuda, aga need muutused on imepisikesed. Pilvede küsimus on hea ja võime otsida, kas on käsitletud vihmapiilvede teemat. Ma eeldan, et sellel olulist mõju ei ole, sest muidu oleks see teema mida tuleks hinnata. Lähteülesandes käivad erinevad osapooled läbi, mida tuleb hinnata ja siiani ei ole pilvede teemat sisse tulnud.

Märkus: H. P.: Vinni vald keeldus planeeringut algatamast, Kuusalu keeldus ja arendaja kaebas kohtusse. On hakanud ärkamine Eestis. Tulin täna selleks siia, et me peaks ka ärkama, sest see on päris tõsine asi. Tervis on kõige kallim ja sellest ei saa olla mitte miski muu asi kallim!

Küsimus: Teadmata: Kui me mõtleme, mis on see energia mida me tahame. Mina elasin Saka külas, VKG teeb elektrit põlevkivist. Mina olen tuulikute poolt. Mina unistan puhtast energiast. Mina võitlesin üksi VKG vastu kui nad teevad Lüganuse valda uue prügimäe - üle 100 ha koksimaagi. Ma vaidlesin selle vastu. Ma võiks minna kohtusse, aga ikkagi see tuleb. Selle vastu, mis on tegelikult must, selle vastu me enam, võidelda ei saa. Teie võitlete tuulikute vastu, mis on kõige puhtam energia. VKG hakkab tselluloosist tootma ligniini, mida hakkab põletama energia jaoks. Kui palju puitu läheb sinna, kui palju lageraie ja õnnetuid inimesi. Ja meie võitleme mõnede tuulikute vastu?! Mina kasutan haket kütmiseks. Eesti Põlevkivi pandi tööle ja hakke hind tõusis. Meil ei ole ehitatud korralikku tootmist. Praegu me anname ettevõttele uue asja ehitamiseks tehase, prügimäe ja tuulikud.

H. P.: Ma ei ole tuulikute vastu, need lihtsalt peaks olema 20 km kaugusel inimestest. Meid lollitab ära see, et seadusandlus ütleb, et soovituslik on 2 km ja see annab tunde et toime ongi 2 km. Kui signaalide uuringud on tehtud 16 km kaugusel ja need ületavad 100 kordselt?!

Teadmata: Mingi müra on meil kogu aeg - meil on tuule müra, meil on trassi müra. Trassi müra meid ei häiri, me saame ise seal sõita. Kui on tuulevaikus, siis ta ei keerle, nii et tuulevaikse ilmaga ei riku tuulikud vaikust. Kui õues on tuule müra, siis nüüd tuleb ka tuuliku müra. Need mürad on õues.

Küsimus: H. P.: Kas te seda varianti pole kaalunud, et rajada sellised tuulikud, kus labad käivad üleval teistpidi ringi?

Vastus: Gregor Raudvere (arendaja esindaja): Täna kõige lollikindlam tuulik on see, milline ta hetkel on. Tuulik ise on elektrigeneraator, ta on hunnik vaske ja rauda ja magneteid. Ta ei ole midagi eriskummalist. Seal ei tule mingit kiirgust. Ainuke heli on laba käimine õhus. Sama analoogne efekt on siis kui tuul puhub vastu pankrannikut ja vastu puid. Füüsika on sama. Kui panna tuulikud 20 km inimestest, siis ei oleks Eestis ühtegi kohta, kuhu tuulikuid saaks panna. Ei ole eestlased kuidagi omamoodi. Iga aasta on alates 2017 aastast Soomes 1000 megavatti tuulikuid püsti pandud. Rootsis sama moodi. Need riigid lähevad meist mööda. Eesti jaoks võrk kannatab kuskil 1000 megavatti. Ei ole võimalik, et Eesti liiga täis pannakse, võrk ei võimalda seda.

Teadmata: Proovisin teha päikeseparki endale 2 aastat ära ja selleks, et üks alla 500 kilovatine park teha, küsiti 600 miljonit. Sest kõik liinid on vaja ümber ehitada. Võimsused on tuulikutearendajate poolt ära ostetud.

Küsimus: Ei tutvustanud: Kui 10 kuud tagasi 8 tuulikut pandi üles, siis käisime valla omadega kõik nad läbi ja inimeste juurest ka läbi. Ühel inimesel oli probleem televiisori vaatamisega. Teised ei olnud vastu.

H. P.: Maidla välja peal on Telia mast ja üsna tihti võib arvutis näha, et pole ühendust ja siis see mõne hetke pärast taastub. Ja see on nii paljudel. See mast seisab ju keset põldu ja seda mõjutab see sama elektromagnetväli.

H. R.: On müstilisi müüte tuulegeneraatorite kohta, mida räägitakse ja mida inimesed usuvad. Ma räägiks sellest infrahelist, millest siin räägitud on. Mis inimest mõjutada võib, on helirõhk. Merest tulev infraheli, selle rõhk on tunduvalt suurem, kui generaatorist tuleva oma. Kui maksta inimestele raha, siis muutub müra muusikaks. Siis ei valuta midagi, siis on kõik suurepärane. Tuulegeneraator iseenesest ei ole praktiliselt midagi muud kui elektrimootor mida tuul ringi ajab.

Tuulegeneraator ei saa tekitada selliseid hädasid millest räägitakse. Külmkapp on palju hullem, kõrvaklapid on palju hullemad, see sama mobiiltelefon..Ma peaksin olema juba täiesti hull. Võib-olla ma olengi, ma ei välista seda, aga ma ütlen, et need mõjud, millest räägitakse on 99% linnalegendid. Sama signaal, millest te räägite. Küsisin kaitseministrilt, et mis jama see on, et olete saanud 150 miljonit selleks, et ennetada kõiki selliseid probleeme. Ta ütleb mulle, et ta ei tea millest nad räägivad, võib-olla tahavad veel raha juurde saada, see ei sega Eesti kaitsevõimet.

Anu Horn (teenistuse juht) teeb ettepanku teha väike vaheaeg enne järgmise arutelu algust.

Küsimus: I. P.: Miks tehakse nii, et asjad on otsustatud ja siis alles kutsutakse inimesed aruteludele?

Vastus: Liisa Maria Mihhailov (planeerimisspetsialist): Ei ole otsustatud. Ja me oleme alles algusjärgus. Järgmine etapp on kooskõlastamine ja uuesti arvamuste avaldamine. Siis tuleb planeeringu vastuvõtmine. Pärast seda tuleb veel üks avalik arutelu. Pärast seda tuleb planeeringu heakskiitmine ja alles siis kehtestamine, kui jõutakse kehtestamiseni.

Küsimus jätkub: I. P.: Kas meie arvamused võetakse arvesse? Et kaugus oleks 20 km?

Vastus: Liisa Maria Mihhailov (planeerimisspetsialist): Me võtame teadmiseks, aga nii kaugele me ei saa neid lükata. Mida kaugemale me tuuliku inimestest lükkame, seda rohkem lükkame me need loodusesse. Elektrit on ju vaja inimesele, mitte loomadele ja lindudele.

Arutelu lõppeb.

Protokollija:

Malle Alvela

Hendrikson DGE

(OÜ Hendrikson & Ko)